

ภาษาบาลี ๑ คำ คติธรรมประจำสัปดาห์

“รูปมม — รูปธรรม, สิ่งที่มีจริงที่ไม่รู้อะไร”

รูปมม อ่านตามภาษาบาลีว่า **รู - ปะ - ดำ - มะ** มาจากคำว่า **รูป** (สภาพที่ไม่รู้อะไร, สภาพที่มีอันต้องแตกสลายไป) กับคำว่า **มม (สิ่งที่มีจริง)** รวมกันเป็น **รูปมม** เขียนเป็นไทยได้ว่า **รูปธรรม** หมายถึง **สิ่งที่มีจริงที่ไม่รู้อะไร ไม่ใช่สภาพรู้ ไม่ใช่ธาตุรู้ เป็นสภาพที่มีอันต้องแตกสลายไป** รูปธรรมเป็นสภาพธรรมที่มีจริงอย่างหนึ่ง ที่เกิดขึ้นเป็นไปตามเหตุปัจจัย แต่ไม่ใช่สภาพรู้ ไม่ใช่ธาตุรู้ **รูปมีหลายรูป เป็นแต่ละหนึ่งๆ ไม่ปะปนกัน** ถ้าไม่มีการฟังพระธรรมศึกษาพระธรรมที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดง ไม่มีทางที่จะเข้าใจ ถูกเห็นถูกต้องตามความเป็นจริงของธรรมได้เลย

ข้อความในพระอภิธรรมปิฎก ธัมมสังคณีปกรณ์ รูปกัณฑ์ แสดงความเป็นจริงของรูปธรรม ดังนี้
“**รูปธรรม เป็นอภัยกตธรรม(ไม่ใช่ทั้งกุศล ไม่ใช่ทั้งอกุศล) ไม่มีอารมณ์ ไม่ใช่เจตสิก วิปยุตจากจิต (ปราศจากจิต, ไม่เกิดประกอบพร้อมกับจิต)**”

ข้อความในปรมัตถโชติกา อรรถกถา ขุททกนิกาย ขุททกปาฐะ สามเณรปัญหา แสดงความเป็นจริงของรูปหรือรูปธรรม ไว้ว่าเป็นสภาพที่แตกสลาย ดังนี้

“**มหาภูตรูป ๔ (ธาตุดิน ธาตุน้ำ ธาตุไฟ ธาตุลม) และ รูปทั้งหมด ที่อาศัยมหาภูตรูปนั้นเป็นไป ท่านเรียกว่า รูป เพราะอรรถว่า แตกสลาย**”

ไม่ว่าจะเป็นยุคใดสมัยใด ธรรมซึ่งเป็นสิ่งที่มีจริงนั้น ก็เป็นธรรม ไม่มีการเปลี่ยนแปลงไปเป็นอย่างอื่น เป็นจริงอย่างไร ก็เป็นจริงอย่างนั้น ถ้าเป็นกาลที่ว่างจากพระพุทธศาสนา ไม่มีพระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงอุบัติขึ้นในโลก สัตว์โลกก็จะไม่สามารถเข้าใจความเป็นจริงของธรรมที่กำลังปรากฏตามความเป็นจริงได้ เพราะไม่มีผู้ที่ได้ทรงตรัสรู้และทรงแสดงความจริง แต่เมื่อเป็นกาลที่มีพระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงอุบัติขึ้นในโลก เมื่อนั้นก็จะมีการทรงแสดงพระธรรมอนุเคราะห์ที่เกื้อกูลให้สัตว์โลกได้เข้าใจสิ่งที่มีจริงตามความเป็นจริงจากความไม่รู้ ก็ค่อยๆ รู้ขึ้นไปตามลำดับ ด้วยความเข้าใจพระธรรมที่พระองค์ทรงแสดง

พระธรรมที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดง ทุกคำเป็นคำอนุเคราะห์ที่เกื้อกูลให้มีความเข้าใจถูกเห็นถูกต้องตามความเป็นจริงของธรรม ถ้าไม่ได้ฟังพระธรรม ศึกษาพระธรรมให้เข้าใจไปถึงคำแล้ว ก็ไม่สามารถที่

จะมีความเข้าใจถูกเห็นถูกได้เลย เพราะถ้าไม่ตั้งต้นที่ว่า คำนั้น คืออะไร พุดไปทั้งวันก็ไม่รู้อะไร เพราะเต็มไปด้วยความไม่รู้ พุดในคำที่ไม่รู้จัก

พระธรรมที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดง เป็นประโยชน์อย่างยิ่ง ซึ่งจะต้องมีความละเอียดรอบคอบในการศึกษา ไม่ประมาทในแต่ละคำที่ได้ยินได้ฟัง เมื่อค่อยๆ ฟัง ค่อยๆ ศึกษาไปตามลำดับ ความเข้าใจก็จะค่อยๆ เจริญขึ้น และ ธรรม นั้น ไม่ต้องไปแสวงหาที่ไหนเลย เพราะมีจริงทุกขณะ รวมถึงสภาพธรรมที่เป็นรูป หรือ รูปธรรม ด้วย ซึ่งบางคนอาจจะเคยเข้าใจผิดว่า รูป จะเป็นธรรมได้อย่างไร แต่เมื่อได้เริ่มฟัง เริ่มศึกษา ก็จะทำให้เข้าใจถูกเห็นถูก คลายความสงสัย คลายความไม่รู้ไปทีละเล็กทีละน้อย

รูป หรือ รูปธรรม เป็นสภาพธรรมที่มีจริง แต่ไม่รู้อะไร ไม่รู้อารมณ์ ไม่ใช่สภาพรู้ ไม่ใช่ธาตุรู้ **รูปธรรม มีทั้งหมด ๒๘ รูป** เช่น สี เสียง กลิ่น รส เย็นหรือร้อน อ่อนหรือแข็ง ดิ่งหรือไหว ตา หู จมูก ลิ้น กาย เป็นต้น ซึ่งเป็นสภาพธรรมที่ไม่รู้อะไรทั้งสิ้น

จะเห็นได้ว่า สี ซึ่งเป็นสิ่งที่ปรากฏทางตา ไม่ใช่สภาพรู้ เสียงไม่ใช่สภาพรู้ กลิ่นไม่ใช่สภาพรู้ รสต่างๆ ไม่ใช่สภาพรู้ เย็นหรือร้อน อ่อนหรือแข็ง ไม่ใช่สภาพรู้ เพราะฉะนั้น ก็เป็นสภาพธรรมที่เป็นรูปธรรม แต่ที่ได้ยินเสียง ที่เสียงกำลังปรากฏ แสดงว่าต้องมีสภาพได้ยิน มีสภาพที่รู้เสียง เสียงนั้นจึงปรากฏได้ ถ้าไม่มีสภาพรู้เสียง ต่อให้เสียงเกิดขึ้นที่ไหนก็ตาม แต่ถ้าไม่มีสภาพรู้เสียง เสียงนั้นก็ปรากฏไม่ได้ นี่ความเป็นจริงของธรรม เมื่อเป็นรูปแต่ละรูปแล้ว ก็ไม่ใช่สัตว์ ไม่ใช่บุคคล ไม่ใช่ตัวตน ประโยชน์ของการศึกษาเรื่องรูปธรรม ก็คือ เข้าใจถูกตรงตามความเป็นจริงว่า เป็นธรรม ไม่ใช่สัตว์ ไม่ใช่บุคคล ไม่ใช่ตัวตน

ชีวิตที่ดำเนินไปในแต่ละวัน ตั้งแต่ตื่นจนกระทั่งหลับไป ตั้งแต่เกิดจนกระทั่งถึงขณะที่จุติจิตเกิดขึ้นทำกิจเคลื่อนพ้นจากความเป็นบุคคลนี้ ก็มีแต่ธรรมซึ่งเป็นนามธรรมกับรูปธรรม เท่านั้น เมื่อยังไม่ได้ศึกษาก็ยังไม่รู้ไม่เข้าใจ แต่เมื่อได้ศึกษาแล้วจะมีความเข้าใจถูกว่า มีธรรมอยู่ตลอดเวลา ทางตา ทางหู ทางจมูก ทางลิ้น ทางกาย ทางใจ ไม่พ้น ๖ ทางนี้เลย ซึ่งจะต้องอาศัยการฟัง การศึกษาพระธรรม สะสมความเข้าใจถูกเห็นถูก ไปตามลำดับ ธรรม มีให้ศึกษาอยู่ทุกขณะจริงๆ การที่จะรู้ธรรมที่กำลังปรากฏตามความเป็นจริง ต้องมีความรู้ตั้งแต่ขั้นต้น คือ เริ่มจากการฟังพระธรรม ฟังในสิ่งที่มีจริง ซึ่งเป็นเรื่องของนามธรรม และรูปธรรมบ่อยๆ เนืองๆ เมื่อไม่ขาดการฟัง ก็จะค่อยๆ เพิ่มพูนความมั่นคงในความเป็นจริงของสภาพธรรมไปตามลำดับ

ธรรมเป็นเรื่องที่ละเอียด ยากที่จะเข้าใจ แต่สามารถที่จะเข้าใจได้ เนื่องจากเราค้นเคยกับความเป็นตัวตน ค้นเคยกับความเป็นเราที่ได้สะสมความไม่รู้มาอย่างเนิ่นนาน จึงหลงยึดถือสภาพธรรมที่กำลังปรากฏว่าเป็นตัวตน เป็นสัตว์ เป็นบุคคล เป็นเรา เป็นเขา เป็นสิ่งหนึ่งสิ่งใด ดังนั้น จึงควรที่จะศึกษาธรรม

ซึ่งเป็นสิ่งที่มีจริง เพื่อจะได้เข้าใจถูกเห็นถูกตามความเป็นจริง เพื่อละคลายความไม่รู้ ละคลายความเห็นผิด และกิเลสประการอื่นๆ ที่พัวพันแท้จริง ก็คือ พระธรรมที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดง

การมีโอกาสได้ฟังได้ศึกษาพระธรรมที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดงนั้น เป็นประโยชน์อย่างยิ่ง เป็นสิ่งที่มีค่าอย่างยิ่งในชีวิตที่ได้เกิดมาเป็นมนุษย์แล้วมีโอกาสได้สะสมสืบต่อความเข้าใจธรรมซึ่งจะเป็นที่พึ่งต่อไปทั้งในชาตินี้และในชาติต่อไป จนกว่าปัญญาจะถึงความสมบูรณ์พร้อมได้ในที่สุด

[ชมรมบ้านธัมมะ มศพ. : www.dhammahomefellowship.com, โทร. ๐๘๑-๘๓๒๐๕๗๗]